

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI.

QARSHI MUHANDISLIK IQTISODIYOT INSTITUTI

MOLIYAVIY HISOBOT AUDITI

FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	400000	-	Biznes, boshqaruv va huquq
Ta'lim sohasi:	410000	-	Biznes va boshqaruv
Ta'lim yo'nalishi:	70410101	-	Buxgalteriya hisobi va audit (tarmoqlar va sohalar bo'yicha)
	70410102	-	Audit (tarmoqlar va sohalar bo'yicha)

Qarshi – 2022

Fan/modul kodi SS. 336 AFST 1 4 1.02	O'quv yili 2022-2023	Semestr 1	ECTS – Kreditlar 4	
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4	
I.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Moliyaviy hisobot auditi	60	60	120

II. Fanning mazmuni

Moliyaviy hisobot auditi fanining asosiy maqsadi - moliyaviy hisobotlaridagi ma'lumotlarning haqqoniyligini ta'minlash, xo'jalik faoliyatini iqtisodiy tahlil qilish, hisob yuritish bo'yicha zarur maslahatlar berish kabilardan iborat. "Moliyaviy hisobot auditi" fanini o'rganish, uning turli mulkchilik shakllaridagi korxonalarni boshqarishda tutgan o'rnini tushunish va nazariy bilimlarni amaliy bilimlar bilan yanada kengroq boyitishni vazifa qilib qo'yadi. Fan bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga quyidagi talablar qo'yiladi.

Fanning vazifasi-talabalarga O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy integratsiyalashuv sharoitida iqtisodiy nazorat tizimi va uni takomillashtirish muammolari, aktivlar, majburiyatlar va mahsulot (ish, xizmat)lar ishlab chiqarish bilan bog'liq muomalalar auditi hamda xususiy kapital shakllanishi bilan bog'liq operatsiyalar auditini o'tkazish, shuningdek, auditorlik tanlovlari, ishlab chiqarish bosqichi auditini tashkil qilish, yuridik va jismoniy shaxslarga sotish va tushum bosqichi auditi masalalarini o'rgatishdan iborat.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-Modul: Moliyaviy hisobot auditini tashkil etishning xususiyatlari

1-mavzu. Moliyaviy hisobotlar hajmi va uni tekshirishdan maqsadi

Moliyaviy hisobotlarni tekshirish vazifalari va maqsadi. Moliyaviy hisobotni baholash mezonlari. Moliyaviy hisobot. Jamlangan moliyaviy hisobot.

2-mavzu. Moliyaviy hisobot auditini o'tkazish usullari

Moliyaviy hisobot auditini o'tkazish usullarining turkumlanishi. Audit o'tkazish usullari va ularning asosiy tushunchalari.

3-mavzu. Xo'jalik subyektlari hisobotining auditi

Moliyaviy hisobot tuzish bo'yicha asosiy me'yoriy xujjatlariga izoh. Xo'jalik subyektlari moliyaviy hisobotining auditi. Xo'jalik subyektlarining qayta tuzilishi va yopilish jarayonidagi hisoboti auditi. Kichik tadbirkorlik subyektlari hisobotining

auditi. Xo'jalik subyektlari hisobotining qonunchilikni buzib tuzilgan holatlarda auditor harakati.

4-mavzu. Buxgalteriya balansi moddalarini va buxgalteriya hisobi regestrlari mosligi nazorati

Moliyaviy hisobot va balansning o'zaro bog'likligi. Balansning alohida moddalarini bo'yicha baholanishi. Buxgalteriya balansining turlari va ulardan tekshirish xususiyatlari. Balansga qo'yiladigan asosiy talablar va ularning audit standartlarida aks ettirish. Buxgalteriya balansiga ilovalar va ularni chop etish zarurligi va ahamiyati. Debitorlik va kreditorlik karzlari to'g'risidagi ma'lumot auditi.

2-Modul. Moliyaviy hisobot turlari bo'yicha audit o'tkazish ketma ketligi

5-mavzu. Moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobot auditi

Mahsulot (tovarlar, ishlar va xizmatlar) sotilishidan sof tushumi buxgalteriya regestrlari, birlamchi xujjatlar hisobot ma'lumotlari bilan taqqoslash. Moliyaviy hisobotda aks etgan boshqa daromadlar auditi. Moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotda aks etgan xarajat turlari bo'yicha auditi. Byudjetga to'lovlar bo'yicha ma'lumotlar auditi.

6-mavzu. Pul oqimlari to'g'risidagi hisobot auditi

Korxonada pul oqimlarini faoliyat turlari bo'yicha nazorati. Pul oqimlari to'g'risidagi hisobotni tuzishda ikki xil yondoshuv va uni audit nuqtai nazaridan urganish. Naqd pul mablag'larini bankdan tashqari aylanishini oldini olishda pul oqimlari to'g'risida hisobot auditining ahamiyati.

7-mavzu. O'z sarmoyasi to'g'risidagi hisobot auditi

Korxonada o'z kapital holati va uni shakllantirish manbalari bo'yicha xarajati auditi. Ustav sarmoyasi, qo'shilgan sarmoya va zaxira sarmoyasi auditi. Qimmatli qog'ozlar emissiyasi auditi. Uzoq muddatli aktivlarni qayta baholashni haqqoniyligini tekshirish. Tekinga olingan mol-mulkni hisobda aks ettirilishni tekshirish. To'langan dividendlar moddasi bo'yicha audit o'tkazish.

8-mavzu. Moliyaviy ko'rsatkichlarga auditorlik xulosalar

Tayyorgarlik ishlari. Auditorlik xulosasining tarkibi va mazmuni. Auditorlik xulosasining turlari va ularning mazmuni. Hisobot tuzilgan sanadan so'ng sodir bo'lgan voqealar va ular aniqlanganda auditor harakati. Maxsus vazifalar yuzasidan auditorlik xulosalari.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlarini o'tkazishda quyidagi didaktik tamoyillarga amal qilinadi:

- amaliy mashg'ulotlarning maqsadini aniq belgilab olish;
- o'qituvchining innovatsion pedagogic faoliyati bo'yicha bilimlarni

chuqurlashtirish imkoniyatlariga talabalarda qiziqish uyg'otish;

- talabalarda natijani mustaqil ravishda qo'lga kiritish imkoniyatini ta'minlash;
- talabani nazariy-metodik jihatdan tayyorlash;
- amaliy mashg'ulotlar natijadan aniq mavzu bo'yicha bilimlarni yakunlash, balki talabalarni tarbiyalash manbai hamdir.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

- 1-Modul. Moliyaviy hisobot auditini tashkil etishning xususiyatlari:
Moliyaviy hisobotlar hajmi va uni tekshirishdan maqsadi.
Moliyaviy hisobot auditini o'tkazish usullari
Xo'jalik subyektlari hisobotining auditi.
Buxgalteriya balans muddatlari va buxgalteriya hisobi registrlari mosligi nazorati
- 2-Modul. Moliyaviy hisobot turlari bo'yicha audit o'tkazish ketma-ketligi:
Moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobot auditi.
Pul oqimlari to'g'risidagi hisobot auditi.
O'z sarmoyasi to'g'risidagi hisobot auditi.
Moliyaviy ko'rsatkichlarga auditorlik xulosalari.

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda zarur pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

1. Moliyaviy hisobotlarni tekshirish vazifalari va maqsadi.
2. Moliyaviy hisobotni baholash mezonlari.
3. Moliyaviy hisobot.
4. Jamlangan moliyaviy hisobot.
5. Moliyaviy hisobot auditini o'tkazish usullarining turkumlanishi.
6. Audit o'tkazish usullari va ularning asosiy tushunchalari.
7. Moliyaviy hisobot tuzish bo'yicha asosiy me'yoriy xujjatlarga izox.
8. Xo'jalik subyektlari moliyaviy hisobotining auditi.
9. Xo'jalik subyektlarining qayta tuzilishi va yopish jarayonidagi hisoboti auditi.
10. Kichik tadbirkorlik subyektlari hisobotining auditi.
11. Xo'jalik subyektlari hisobotining qonunchilikni buzib tuzilgan holatlarda auditor harakati.
12. Moliyaviy hisobot va balansning o'zaro bog'likligi.
13. Balansning alohida moddalar bo'yicha baholanishi.
14. Buxgalteriya balansining turlari va ularni tekshirish xususiyatlari.
15. Balansga qo'yiladigan asosiy talablar va ularning audit standartlarida aks ettirish.
16. Debitorlik va kreditorlik karzlari to'g'risidagi ma'lumot auditi.
17. Mahsulot (tovarlar, ishlar va xizmatlar) sotilishidan so'ng tushumi buxgalteriya registrlari, birlamchi xujjatlar hisobot ma'lumotlari bilan taqqoslash.

18. Moliyaviy hisobotda aks etgan boshqa daromadlar auditi.
19. Moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotda aks etgan xarajat turlari bo'yicha auditi.

20. Byudjetga to'lovlar bo'yicha ma'lumotlar auditi.
21. Korxonaga pul oqimlarini faoliyat turlari bo'yicha nazorati.
22. Pul oqimlari to'g'risidagi hisobotni tuzishda ikki xil yondoshuv va uni audit nuqtai-nazaridan o'rganish.
23. Naqd pul mablag'larini bankdan tashqari aylanishini oldini olishda pul oqimlari to'g'risida hisobot auditining ahamiyati.
24. Korxonaga o'z kapital holati va uni shakllantirish manbalari bo'yicha xarajati auditi.
25. Ustav sarmoyasi, qo'shilgan sarmoya va zaxira sarmoyasi auditi.
26. Qimmatli qog'ozlar emissiyasi auditi.
27. Uzoq muddatli aktivlarni qayta baholashni haqqoniyligini tekshirish.
28. Tekinga olingan mo'l-mulkni hisobotda aks ettirilishini tekshirish.
29. To'langan dividendlar moddasi bo'yicha audit o'tkazish.
30. Auditorlik xulosasining tarkibi va mazmuni.
31. Auditorlik xulosasining turlari va ularning mazmuni.
32. Hisobot tuzilgan sanadan so'ng sodir bo'lgan voqealar va ular aniqlanganda auditor harakati.
33. Maxsus vazifalar yuzasidan auditorlik xulosalari.

Magistrlar mustaqil ishini tashkil etishda fani xususiyatlarini, shuningdek magistrning o'zlashtirish darajasi va qobiliyatini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalaniladi:

- ayrim nazariy mavzularni o'quv adabiyotlari va audit standartlari yordamida mustaqil o'zlashtirish;
  - berilgan mavzular bo'yicha referat tayyorlash;
  - seminar va amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rish;
  - amaliyotdagi mavjud muammolarning yechimini topish;
  - ilmiy maqola, anjuman ma'ruza tezislari tayyorlash;
  - fanning eng dolzarb muammolarini qamrab oluvchi referatlar yozish;
  - nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llash;
  - amaliyotdagi mavjud muammolarning yechimini topish;
  - ilmiy maqola, anjuman ma'ruza tezislari tayyorlash;
  - o'rganilayotgan fan bo'yicha mavjud asosiy ilmiy adabiyotlarga annotatsiya yozish va boshqalar.
- Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

V. Fan bo'yicha kurs ishi (loyihasi)
O'quv rejada fan bo'yicha kurs ishi ko'zda tutilmagan.

VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- ma'ruzalar;
- interfaol keys-stadilar;
- amaliyotlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar);
- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlarni tayyorlash;
- individual loyihalar;
- jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.

VII. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

- Fanni o'zlashtirish natijasida magistrant:
- moliyaviy hisobot auditi tizimi va uning modeldari;
  - moliyaviy hisobot auditi o'tkazish usullari;
  - xo'jalik subyektlarida moliyaviy hisobot to'g'risida tasavvurga ega bo'lishi;
  - xalqaro auditorlik standartlari asosida moliyaviy hisobot auditi o'tkazishni tashkil qilishni;
  - xalqaro audit standartlari asosida buxgaleriya hisobi registrlari mosligi nazoratini qo'llay olishni;
  - xalqaro auditorlik standartlari asosida moliyaviy hisobot auditi natijalarini rasmiylashtirishni bilishi va ulardan foydalana olishi;
  - moliyaviy hisobot auditi o'tkazishlari va uning natijalarini tahlil qilish;
  - xalqaro audit standartlari asosida pul oqimlari to'g'risidagi hisobot auditi tashkil etishi;
  - xalqaro audit standartlari asosida moliyaviy hisobot auditi natijalaridan O'zbekistonda foydalanish imkoniyatlarini belgilash ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.

VIII. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, mustaqil ta'lim bo'yicha berilgan topshiriqlarni bajarish hamda yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish talab qilinadi.

ASOSIY ADABIYOTLAR

1. Агеева О. А. Международные стандарты финансовой отчетности: учебник для академического бакалавриата / О. А. Агеева, А. Л. Ребизова. - 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Издательство Юрайт, 2019. — 385 с
2. Бабаев Ю. А., Петров А. М. Международные стандарты финансовой отчетности (МСФО). М.: Вузовский учебник: ИНФРА-М, 2018. 398 с.
3. Tashnazarov S.N. Moliyaviy ribobning xalqaro standartlari: Oliy o'quv yurtlari magistratura mutaxassisliklari uchun darslik. - Toshkent: "IQTISOD-MOLLYA", 2019. - 584-6. <https://www.academia.edu>
4. Ixomov S.H.I. Amaliy audit. Darslik. - T.: "Iqtisod-Moliya", 2018. - 443 b.
5. Xamdamov B., Ixomov S.H., Karimov N., Masharipov O., Xojiyev M. Amaliy audit. Darslik. - T.: "Iqtisod-Moliya", 2020. - 272 b.
6. Tuychiyev A., Qo'ziyev I., Avloqulov A., Sherimbetov I., Avazov I. Audit. Darslik. - T.: "Iqtisod-Moliya", 2019, - 620 b.
7. Kuziyev I., Tuychiyev A., Xojiyev M., Yakubov M. Vnutrenniy audit. "Iqtisod-Moliya", 2018 g. - 252 str.

QO'SHIMCHA ADABIYOTLAR

8. O'zbekiston Respublikasining 2016 yil 13 apreldagi "Buxgaleriya hisobi to'g'risida"gi Qonuni. // Xalq so'zi gazetasi. 2016 yil 14 aprel.
9. O'zbekiston Respublikasining 2000 yil 26 maydagi "Audit orlik faoliyati to'g'risida"gi Qonuni. // Xalq so'zi gazetasi. 2000 yil 27 may.
10. "Moliyaviy hisobotlarni tuzish va taqdim etish tartiblari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Moliya Vazirligining 2002 yil 27 dekabrda 140-sonli buyrug'i.
11. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o'tishning qo'shimcha chora tadbirlari to'g'risida"gi Qarori. 2020 yil 24 fevraldagi PQ-4611-sonli Qarori. www.lex.uz
12. Mirziyoyev S.H.M. "Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik-har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak". T., 2017. 104 b.
13. Mirziyoyev S.H.M. "Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz". Toshkent. O'zbekiston. 2017.
14. Fayziyev Sh., Masharipov O., Xojiyev M. Prakticheskiy audit. Uchebnoy e posobyey. - T.: "Iqtisod-Moliya", 2015.-208 s.
15. Ergasheva Sh.T., Ibragimov A.K., Rizayev N.K., Ibragimova I.R. Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlari. O'quv qollanma. - T.: TDU, 2019. - 227 b.

Axborot manbalari

- www.stat.uz – O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining rasmiy sayti.
www.uza.uz – O'zbekiston Respublikasi Milliy Axborot Agentligi rasmiy sayti.
www.internetindicators.com – Iqtisodiy indikatorlar internet veb-sayti.
www.ziyounet.uz – "Ziyounet" axborot ta'lim tarmog'i.

Ushbu "Moliyaviy hisobot auditi" fanning o'quv dasturi 70410101 – "Buxgalteriya hisobi (tarmoqlar va sohalar bo'yicha), 70410102 – "Audit" (tarmoqlar va sohalar bo'yicha)" magistratura mutaxassisliklari uchun majburiy fan sifatida "Buxgalteriya hisobi va audit" kafedrasidan ishlab chiqilgan.

Fanning o'quv dasturi Qarshi muhandislik iqtisodiyot instituti "Buxgalteriya hisobi va audit" kafedrasining 2022 yil "22" 06 dagi 21 -sonli, "Iqtisodiyot" fakulteti Uslubiy komissiyasining 2022 yil "24" 06 dagi 11 -sonli, institut Uslubiy Kengashining 2022 yil "25" 06 dagi 11 -sonli yig'ilishlarida ko'rib chiqilgan va ma'qullangan.

Fanning o'quv dasturi Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti Kengashning 2022 yil 28.06. dagi 11 son yig'ilishi qarori bilan tasdiqlangan

Fan/modul uchun mas'ul:

Tuzuvchi: Jumayeva G. "Buxgalteriya hisobi va audit" kafedrasida dotsenti, i.f.n.

TAQRIZCHILAR:

Ergasheva Z.E. – Qashqadaryo viloyat MCHJ shaklidagi "Audit-hisob" markazi Auditorlik tashkiloti bosh direktori (Kadrlar buyurtmachisi)

Erkayeva G.P. – QDU "Iqtisodiyot va servis" kafedrasida dotsenti, i.f.n. (turdosh OTM)
Alikulov A.T-QarMII, "BHvaA" kafedrasida mudiri, i.f.f.d (PhD).